

НАУКОВІ РОЗВІДКИ СТУДЕНТІВ

УДК 323.28

Бенце Вівіен,
студентка 2-го курсу магістратури
спеціалізації «Країнознавство»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ ВІДНОСИН 2004-2019 рр.

У статті розглянуто події та тенденції, що спостерігалися в українсько-угорських відносинах з часів набуття Україною незалежності до сьогодні. Досліджено проблемні питання в українсько-угорських відносинах, які особливо загострилися останнім часом, в першу чергу через зміну зовнішньополітичного курсу Угорщини та актуалізацію угорського чинника у внутрішній політиці України.

Метою статті є розкриття особливостей формування українсько-угорських відносин у 2004-2019 рр.

Сучасні українсько-угорські відносини сформувалися відразу після проголошення Україною незалежності. Угорщина однією з перших визнала незалежність України, підписала з нашою державою низку ключових угод. Протягом 1991-2010 рр., тобто упродовж двох десятиліть, в українсько-угорських стосунках спостерігалися як періоди активної взаємодії, так і значного зменшення інтенсивності політичного діалогу. Проте загалом зберігалось бажання обох країн розбудовувати відносини на взаємовигідній, добросусідській основі. На жаль, з приходом до влади в Угорщині консервативного уряду В. Орбана та обранням ним курсу на побудову “Великої Угорщини” в українсько-угорських відносинах спостерігається певна напруга, яка посилилась після анексії Криму та російської інтервенції.

Основними проблемними питаннями в українсько-угорських відносинах, на думку угорської сторони, є порушення прав угорської національної меншини та вимоги автономії для угорців Закарпаття, претензії угорської влади до нового Закону України “Про освіту”. Угорська влада навіть вдалася до шантажу, погрожуючи Україні переглянути Угоду про асоціацію з ЄС та блокуючи співпрацю України та НАТО. Тому з огляду на важливість розвитку партнерства між Україною та Угорщиною, надзвичайної актуальності набуло питання нормалізації українсько-угорських відносин на умовах досягнення консенсусу з усіх проблемних питань.

Ключові слова: Угорщина, Україна, українсько-угорські відносини, транскордонне співробітництво, договір, угода.

The article examines the events and trends that have been observed in Ukrainian-Hungarian relations since Ukraine gained independence. Problematic issues in Ukrainian-Hungarian relations, which have become especially acute recently, have been investigated, primarily due to the change in Hungary's foreign policy and the actualization of the Hungarian factor in Ukraine's domestic policy.

The purpose of the article is to reveal the peculiarities of the formation of Ukrainian-Hungarian relations in 2004-2019.

Modern Ukrainian-Hungarian relations have emerged immediately after Ukraine's declaration of independence. Hungary is one of the first to recognize Ukraine's independence and sign a number of key agreements. During 1991-2010, that is, for almost twenty years, there were both periods of active engagement and a significant reduction in political dialogue in Ukrainian-Hungarian relations. However, the desire of both countries to build relationships on a mutually beneficial, neighborly basis remained in general. Unfortunately, with the coming to power in Hungary of the conservative government of V. Orbán and his election to build a Greater Hungary, there has been some tension in Ukrainian-Hungarian relations, which has intensified since the annexation of Crimea and Russian intervention.

The main problematic issues in the Ukrainian-Hungarian relations are the violation of the rights of the Hungarian national minority and the requirement of autonomy for the Hungarians of Transcarpathia, the claim of the Hungarian authorities to the new Law of Ukraine "On Education". The Hungarian authorities have even resorted to blackmail by threatening Ukraine to revise an association agreement with the EU and blocking Ukraine-NATO cooperation. Therefore, considering the importance of developing a partnership between Ukraine and Hungary, the issue of normalization of Ukrainian-Hungarian relations on terms of reaching consensus on all problematic issues became extremely relevant.

Keywords: *Hungary, Ukraine, ukrainian-hungarian relations, cross-border cooperation, contract, agreement.*

Вступ. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що сьогодні в умовах розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів важливу роль у зовнішній політиці всіх держав світу відіграють міжнародні відносини, що виступають в ролі взаємозв'язку між національними економіками. Для забезпечення постійного товароруху, руху капіталу, міграції робочої сили на світовому ринку необхідна постійна підтримка двосторонніх і багатосторонніх міждержавних відносин.

Українсько-угорські міждержавні відносини мають досить тривалу історію, яка сягає коріннями співпраці в рамках соціалістичного табору. Адже Угорщина за часів існування Радянського Союзу була активним його союзником, проте розпад СРСР та, відповідно, соціалістичного табору змусили країну кардинально поміняти зовнішню політику [1, с. 179]. Угорщина обрала курс на євроінтеграцію. Відповідно, коли Україна отримала

незалежність, Угорщина підтримала її євроінтеграційні прагнення. Угорщина однією з перших визнала незалежність України, підписала з нашою державою низку ключових угод. Протягом 1991-2010 рр., тобто упродовж двох десятиліть, в українсько-угорських стосунках спостерігалися як періоди активної взаємодії, так і значного зменшення інтенсивності політичного діалогу. Проте загалом зберігалось бажання обох країн розбудовувати співпрацю на взаємовигідній, добросусідській основі. На жаль, з приходом до влади в Угорщині консервативного уряду В. Орбаната, обранням ним курсу на побудову “Великої Угорщини” в українсько-угорських відносинах спостерігається певна напруга, яка посилилась після анексії Криму та російської інтервенції. Основними проблемними питаннями, на думку угорської сторони, є порушення прав угорської національної меншини та вимоги автономії для угорців Закарпаття, претензії угорської влади до нового Закону України “Про освіту”. Угорська влада навіть вдалася до шантажу, погрожуючи Україні переглянути угоду про асоціацію з ЄС та блокуючи співпрацю України та НАТО. Тому, з огляду на важливість розвитку партнерства між Україною та Угорщиною, надзвичайної актуальності набуло питання нормалізації українсько-угорських відносин на умовах досягнення консенсусу з усіх проблемних питань.

Метою статті є розкриття особливостей формування українсько-угорських відносин у 2004-2019 рр.

Виклад основного матеріалу. Формуванню двосторонніх відносин України та Угорщини сприяла низка факторів. Україна є найбільшим сусідом Угорщини зі значними природними ресурсами та великим внутрішнім ринком, а також споконвічним сусідством двох етносів і активними міжетнічними контактами; Україна та Угорщина тісно пов’язані спільними інтересами у сфері безпеки в широкому розумінні цього поняття – від військового до екологічного; у політичному та економічному розвитку обох країн значне місце відводиться включенню їх у європейську мережу транспортних коридорів – автомобільних, залізничних і водних [2, с. 11].

Сучасні українсько-угорські відносини склалися відразу після проголошення Україною незалежності в 1991 році. За кілька місяців до цього відбувся візит Л. М. Кравчука (який на той час займав посаду Голови Верховної Ради УРСР) до Будапешта, під час якого було підписано дев’ять важливих двосторонніх документів, що, по суті, заклали фундамент договірно-правової бази українсько-угорських відносин. Цими документами була Декларація про основи відносин між Україною та Угорською Республікою, Консульська конвенція, Декларація про принципи співробітництва щодо забезпечення прав національних меншин. Декларація про основи відносин та Консульська конвенція де-юре визнавали Україну як незалежну країну [9, с. 79].

Завдяки підписанню Декларації про принципи співробітництва у сфері забезпечення прав національних меншин склалося українсько-угорське співробітництво щодо забезпечення цих прав, систематично проводяться засідання змішаної Міжурядової комісії з питань забезпечення прав національних меншин. Конструктивне співробітництво та постійні консультації здійснюються і в галузі імплементації закону Угорщини про угорців, які проживають у сусідніх країнах.

Необхідність підписання Декларації про принципи співробітництва щодо забезпечення прав національних меншостей була зумовлена тим, що в Україні на Закарпатті проживає чисельна угорська національна меншина (150 тис. чол.), а в Угорщині – значно менше українців (близько 10 тис). У Декларації обидві країни визнали, що вони поважають основні права і свободи національних меншин. Важливим пунктом документа стало зобов'язання України і Угорщини створити для національних меншин такий статус, який забезпечував би їм ефективну участь у державних справах. Особливістю механізму контролю за виконанням положень Декларації є те, що він був створений як на національному рівні, так і на двосторонньому, тобто міжнародному рівні.

3 грудня 1991 року Угорщина стала третьою країною світу (після Польщі та Канади), яка визнала незалежність України, і цього ж дня встановила дипломатичні відносини з Україною та відкрила посольство Угорської Республіки в Україні, яке стало першим зарубіжним посольством у незалежній Україні. Україна відкрила посольство в Угорщині 24 березня 1992 року в м. Будапешт, воно стало першим дипломатичним представництвом України за кордоном[5, с. 81].

6 грудня 1991 року прем'єр-міністр Угорщини Йозеф Антал та Президент України Леонід Кравчук в Києві підписали Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною та Угорською Республікою, який став першим базовим політичним документом двосторонніх відносин, підписаним незалежною Україною. Цей договір набув чинності 16 червня 1993 року. З того часу відносини України та Угорщини розвивалися по висхідній.

Розробка цього документа проходила досить складно. Перший варіант, підготовлений до весни 1991 р., не включав питання про кордони та угорську національну меншину на Закарпатті. Принцип недоторканності кордонів було включено до проекту договору пізніше, після погоджень на рівні експертів. У другому проекті вже фігурувала пропозиція, що виключала взаємні територіальні претензії, а також стаття, що фіксувала права національних меншин[4, с. 17].

Статтею 2 Договору про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою зазначалося, що “сторони поважають територіальну цілісність, не мають і не матимуть територіальних претензій одна до одної”.

Стаття 8 Договору про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою зобов'язувала сторони всіляко сприяти розвитку контактів між регіональними і місцевими органами самоврядування, а також заохочувати транскордонне співробітництво у всіх галузях, всебічно сприяти розширенню контактів між своїми громадянами як на індивідуальній основі, так і по лінії державних, громадських та інших організацій.

Незважаючи на те, що Договір було прийнято двома сторонами, окремі його положення і сьогодні викликають суперечки серед угорських законодавців. Таке негативне ставлення зумовлене тим, що внаслідок підписання Паризького мирного договору 1947 р. дві третини території та чверть етнічного угорського населення опинилися за межами Угорської держави. Спірні території ввійшли до складу Чехословаччини, Румунії, Радянського Союзу та Югославії, тому національні інтереси закарпатських угорців стали важливим елементом суперечок угорських урядів [10, с. 98].

Етапом оптимізації прикордонних відносин між двома країнами стало підписання в травні 1995 року Договору про режим українсько-угорського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу у прикордонних питаннях.

Після вступу Угорщини до ЄС 2004 року українсько-угорські відносини розвиваються в напрямі активізації вектора європейської інтеграції України та розвитку прикордонного співробітництва [11, с. 41]. Однак тривала добросусідська співпраця не переросла в значні спільні ініціативи на міжнародній арені. Так, Угорщина не долучилася до створеної 2 грудня 2005 року в Києві Спільноти демократичного вибору, до якої увійшли Грузія, Латвія, Литва, Македонія, Молдова, Румунія, Словенія, Україна та Естонія.

Станом на 1 січня 2019 р. договірно-правова база між Україною та Угорщиною налічує 88 чинних міжнародних договорів та міжнародних документів, які регулюють двостороннє співробітництво практично в усіх сферах. Протягом 2004-2019 рр. між Україною та Угорщиною було підписано близько 30 документів щодо різних умов співпраці [12].

Сьогодні з перемінним успіхом продовжується робота над проектами: Договору між Україною та Угорщиною про соціальне забезпечення, міжурядової Угоди про взаємне визнання документів про освіту та наукові ступені, виданих в Україні та Угорщині, а також Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорщини про контроль прикордонного руху в спільних пунктах пропуску через кордон та Угоди про внесення змін до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорщини про контроль прикордонного руху в пунктах пропуску через державний кордон для автомобільного та залізничного сполучення.

Дослідження комплексу українсько-угорських відносин неможливе без вивчення культурних взаємин країн і, відповідно, визначення змісту в цьому контексті такого поняття, як "культурна політика".

Історичні традиції українсько-угорських культурних взаємин та розмаїття їхніх проявів на сучасному етапі історичного розвитку свідчать про прагнення обох народів до взаємного пізнання й збереження культурної спадщини.

Важливою культурною та іміджевою подією для України є участь її посольства у традиційному дипломатичному ярмарку, який проводиться щороку в Будапешті об'єднанням дружин дипломатів "Diplomatic Spouses Budapest". 2018 року Україна була представлена на цьому благодійному дипломатичному ярмарку вчетверте. Всього в цьому заході взяли участь близько 46 акредитованих в Угорщині дипломатичних місій. На українському стенді були розміщені інформаційні матеріали про Україну, картини українських дітей і професійних художників, сувеніри, національна кондитерська продукція, горілчані вироби, національна символіка, вишиті рушники, фольклорні роботи українських майстрів. Також тут було широко представлено страви української кухні, які отримали високу оцінку відвідувачів ярмарку, а також унікальні вироби ручної роботи з українською вишивкою. Кошти, зібрані під час ярмарку, були передані на благодійність [12].

У взаємодії з Державним самоврядуванням українців Угорщини і Товариством угорської культури Угорщини здійснюється активна робота у таких важливих напрямках, як висвітлення найбільш яскравих фактів культурно-історичної спадщини України, подій культурного, політичного, соціально-економічного життя сучасної України, відзначення пам'ятних дат та ювілеїв. Так, щорічно проводяться заходи з відзначення Дня Соборності України, вечори пам'яті Т. Г. Шевченка; поминальні заходи з нагоди річниці Чорнобильської трагедії та Дня пам'яті жертв політичних репресій, поминальні заходи з нагоди Дня пам'яті жертв голодоморів.

Українсько-угорське співробітництво у сфері освіти відбувається у таких напрямках:

- взаємодія між Міністерством освіти та науки України і Міністерством людських ресурсів Угорщини;
- пошук, встановлення та налагодження зв'язків і розвиток співробітництва між українськими та угорськими навчальними закладами різних ступенів акредитації і фахової спрямованості;
- залучення українських студентів та молодих спеціалістів до участі у конкурсах на отримання стипендій з метою навчання у закладах вищої освіти Угорщини та інших країн ЄС;
- забезпечення освітніх потреб української національної меншини в Угорщині і угорської національної меншини в Україні [6, с. 50].

Підтримуються активні зв'язки з низкою закладів вищої освіти Угорщини, зокрема Будапештським університетом "Корвінус", Будапештським університетом ім. Л. Етвеша, Центральноєвропейським Університетом (м. Будапешт), Інститутом Короля Сигізмунда (м. Будапешт),

Сегедським університетом (м. Сегед), Інститутом ім. Кароя Естерхазі (м. Егер), Ніредьгазькою вищою школою (м. Ніредьгаза) тощо [12].

Науково-технічне співробітництво є одним з найважливіших чинників економічного, культурного та суспільного зростання, а також являє собою один з найефективніших видів міжнародної співпраці.

Між Україною та Угорщиною діє двостороння Міжурядова комісія з питань наукового та технічного співробітництва.

Співпраця між науковими установами України та Угорщини здійснювалася на підставі положень Угоди між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про співробітництво у сфері науки і технологій, а також Спільної українсько-угорської Комісії з питань науково-технологічного співробітництва [8, с. 67].

Серед пріоритетних напрямів двосторонньої співпраці у сфері науки і технологій варто зазначити такі:

- фундаментальні дослідження з низки актуальних проблем природничих, соціальних, гуманітарних наук;
- новітні технології енергозбереження у галузях промисловості;
- охорона довкілля і питання сталого розвитку;
- новітні технології діагностики та лікування найбільш поширених та складних захворювань;
- технології вирощування і захисту сільськогосподарських культур, мікробіологія;
- інформаційні технології.

Відносини між Україною та Угорщиною у сфері військового і військово-технічного співробітництва вважаються одним із чинників підтримки стабільності в регіоні та будуються відповідно до щорічного Плану двостороннього співробітництва між Міністерством оборони України і Міністерством оборони Угорської Республіки.

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку є двосторонні торговельні відносини, які сьогодні становлять 80% усіх міжнародних відносин.

Українсько-угорські торговельно-економічні відносини, після певного спаду у 2014-2016 рр., показують позитивну динаміку. Так, за результатами 2018 року загальний товарообіг між Україною та Угорщиною зріс у порівнянні з 2017 р. на 19,1% і склав 2 млрд 914 млн дол. США, що майже досягло показників 2013 року. Позитивним фактором є те, що у зовнішній торгівлі з Угорщиною зберігається позитивне сальдо, яке зросло упродовж 2017-2018 рр. Адже загалом по зовнішній торгівлі ситуація протилежна – торгове сальдо негативне і зростає кожного року [12].

Розглянемо, як політичні сили в Угорщині сприймають сьогодні співробітництво з Україною. Так, правляча партія “Фідес” (близько 160 представників у парламенті) підтримує європейську інтеграцію України

та сприймає Київ як важливого торговельного партнера. Проте політична криза в Україні та збройний конфлікт з Росією призвели до ускладнення позиції “Фідес”, оскільки не вкладалися в основний елемент зовнішньої політики уряду В. Орбана, спрямований на збереження прагматичних економічних відносин з Російською Федерацією. Через це “Фідес” як правляча партія зайняла обережну позицію щодо ситуації в Україні. Відповідно до колективної позиції ЄС офіційний Будапешт підтримав усі санкції ЄС щодо Росії. З іншого боку, як представники уряду, так і високопоставлені члени “Фідес” неодноразово підкреслювали збитки, яких завдають угорській та європейській економіці ці санкції, і стверджували, що без прагматичних економічних відносин із Росією ЄС не зможе відновити свою конкурентоспроможність.

Найбільшою проросійською політичною партією в Угорщині є Націоналістична ультраправа партія “Йоббик”, яка вважається одним із найвизначніших членів мережі крайніх правих союзників Кремля в ЄС (більше 20 представників у парламенті)). Позиція представників партії “Йоббик” є суто проросійською та слово в слово повторює основні аргументи російської пропаганди. Ця партія постійно використовує питання угорських меншин в Закарпатті, намагаючись отримати політичні вигоди, і позиціонує себе як єдиний і справжній захисник угорських національних інтересів. Зв’язки партії з Кремлем сьогодні широко відомі та стали предметом детального розслідування. Протягом останніх років провідні представники партії “Йоббик” відвідували численні політичні заходи в Росії та встановлювали тісні зв’язки з російськими політиками й високопосадовцями. Партія “Йоббик” намагається створити напруженість між Угорщиною та Україною шляхом прямих провокацій на території нашої держави. “Йоббик” критикує уряд В. Орбана за “потурання волі західних країн” замість обстоювання інтересів угорців. Представники партії “Йоббик” були спостерігачами на так званих “виборах” у Криму та на Донбасі й позиціонували ці події як можливий прецедент для реалізації сепаратистських прагнень угорців Закарпаття.

Говорячи про підсумок українсько-угорських відносин у 2004-2019 рр., варто наголосити, що двостороннє співробітництво України та Угорщини наблизилося до можливого за цих історичних обставин рівня добросусідства, дружби та взаємовигідної взаємодії. Події 2014-2019 рр. дещо знижують цей оптимізм, оскільки зміна зовнішньополітичного курсу Угорщини, прорахунки українських політиків, призвели до охолодження цих відносин.

Для України в середньостроковій перспективі побудова зовнішньої політики щодо Угорщини зводиться до вибору одного з трьох реалістичних варіантів: “статус кво”, “проактивний”, “нівелюючий”.

Збереження “статус кво” є найбільш вірогідним варіантом розвитку двосторонніх українсько-угорських відносин. У короткостроковій перспективі відсутні чинники здатні здійснити суттєвий вплив на динаміку двосторонніх відносин як зі знаком “плюс”, так і “мінус”. Однак концепт “статус кво” є неприйнятним з точки зору глобального поступального розвитку, оскільки неперестояння екзогенним трансформаціям в перспективі призведе до згасання двосторонньої активності. При цьому збереження поточного стану речей є для України невігідним варіантом, який не дозволить вплинути на домінування угорської сторони в двосторонніх відносинах [7, с. 21].

Перехід України до проактивної політики ускладнюється насамперед позицією Європейського Союзу, а не Угорщини. Роблячи спроби активізації зовнішньої політики, українська сторона повинна бути готова до можливого включення європейських інститутів в процес розгляду спірних питань і надання ними підтримки угорській стороні. Водночас відсутні сигнали про те, що політика Угорщини щодо України зазнаватиме суттєвих змін. З прийняттям Закону України “Про освіту” спостерігається його ситуативне використання як фактора тиску, що вже спричинило посилення конфронтаційних настроїв, зміну дипломатичної риторики та нівелювання досягнутих результатів добросусідських відносин.

Територіальне фокусування залишиться невід’ємною частиною угорської зовнішньої політики, а активізація діяльності проугорських утворень в Закарпатській області вимагає від України прийняття адекватних заходів реагування. Мова не йде про симетричну відповідь, оскільки в українській системі координат зовнішньої політики щодо Угорщини питання закордонного українства не належить до першочергового. У зв’язку з цим насамперед необхідно визначити допустимі межі експансії угорських інтересів та розробити заходи, спрямовані на зниження їхнього впливу в Закарпатській області. В цьому контексті потрібна переорієнтація зусиль у конструктивній частині двостороннього співробітництва та заміщення регіональних питань національними ініціативами, з акцентуванням діалогу на вищому рівні на перспективи економічного, енергетичного, транспортного, оборонного співробітництва.

Висновки. Варто зазначити, що двосторонні міждержавні відносини України та Угорщини охоплюють співпрацю в політичних, торговельних, культурних, гуманітарних, міграційних, соціальних сферах. Історично так склалося, що Угорщина стала однією з перших країн, з якою у молодій Україні сформувалися дипломатичні відносини на початку 90-х років минулого століття. Практично двадцять років українсько-угорські відносини плідно розвивалися, демонструючи добросусідські настрої. Проте сьогодні подібне партнерство опинилося під загрозою через зміну зовнішньополітичного курсу Угорщини (загравання з Росією, конфронтація з

окремими європейськими інституціями), реалізацію урядом В. Орбана політики “Великої Угорщини”, яка передбачає максимальну підтримку угорців за кордоном, помилкових дій українських політиків. З огляду на важливість українсько-угорських відносин для нашої держави в політичній, економічній, транскордонній та інших сферах співробітництва ця ситуація є неприпустимою, тому Україні в найближчому майбутньому вкрай необхідно вжити заходів щодо нормалізації українсько-угорських відносин на умовах досягнення консенсусу з усіх проблемних питань.

Список використаних джерел

1. Артёмов І. В., Віціан Т. Стан українсько-угорського транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграційного курсу держави. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2008. Вип. 38. С. 179–190.
2. Білан В. М. Українсько-угорське співробітництво: формування системи міждержавних відносин у 1990-х роках: автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.02 “Всесвітня історія”. Львів, 2004. 20 с.
3. Бутирський А., Бутирська І. Українсько-угорські відносини на сучасному етапі. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. 2018. № 4. С. 42–45.
4. Віднянський С. В. Українсько-угорські відносини: проблемні питання та роль історичної науки. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 1. С. 16–25.
5. Голош М. Українсько-угорські відносини новітньої доби та їх вплив на європейську інтеграцію. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2018. Вип. 1. С. 78–86.
6. Держалюк М. С. Активізація діяльності Угорщини у регіоні та Україна. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 1. С. 48–56.
7. Підгрушний Г. П., Коваль К. П., Молнар Й. Й., Гомокі Є. Українсько-угорське прикордоння: можливості та перспективи розвитку в контексті європейських інтеграційних процесів. *Український географічний журнал*. 2017. № 4. С. 20–30.
8. Скиба І. І. Українсько-угорські міждержавні взаємини (1991-2008 рр.). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Історія*. 2010. Вип. 24. С. 67–75.
9. Ткач Д. І. Українсько-угорські відносини новітньої доби. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2009. Вип. 15. С. 78–89.
10. Ткач Д. І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій: монографія. К. : МАУП, 2014. 271 с.
11. Шляхова Я. В. Угорщина: вступ до ЄС як шлях до стабільності (у контексті розвитку українсько-угорських торговельних відносин). *Бізнес Інформ*. 2015. № 4. С. 41–46.

12. З історії Посольства України в Угорщині. *Посольство України в Угорщині* : веб-сайт.URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/ua/embassy/history> (дата звернення – 07.11.2019).

REFERENCES

1. Artomov, I. V., Vitsian, T. (2008). Stan ukraïnsko-uhorskoho transkordonnoho spivrobitnytstva v konteksti yevrointehratsiinoho kursu derzhavy. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy,38,179-190. [in Ukrainian].
2. Bilan, V. M.(2004). Ukraïnsko-uhorske spivrobitnytstvo: formuvannia systemy mizhderzhavnykh vidnosyn u 1990-kh rokakh.[in Ukrainian].
3. Butyrskiy, A., Butyrskaya I. (2018). Ukraïnsko-uhorski vidnosyny na suchasnomu etapi. Aktualni pytannia suspilnykh nauk ta istorii medytsyny, 4, 42-45.[in Ukrainian].
4. Vidnianskyi, S. V. (2018). Ukraïnsko-uhorski vidnosyny: problemni pytannia ta rol istorychnoi nauky. Stratehichni priorytety, 1, 16-25.[in Ukrainian].
5. Holosh, M. (2018). Ukraïnsko-uhorski vidnosyny novitnoi doby ta yikh vplyv na yevropeïsku intehratsiiu. Heopolityka Ukrainy: istoriia i suchasnist,1,78-86. [in Ukrainian].
6. Derzhaliuk, M. S. (2018). Aktyvizatsiia diialnosti Uhorshchyny u rehioni ta Ukraina, M. S. Derzhaliuk, Stratehichni priorytety,1,48-56.[in Ukrainian].
7. Pidhrushnyi, H. P., Koval, K. P., Molnar, Y. Y., Homoki,E. (2017). Ukraïnsko-uhorske prykordonnia: mozhlyvosti ta perspektyvy rozvytku v konteksti yevropeïskykh intehratsiinykh protsesiv. Ukraïnskyi heohrafichnyi zhurnal,4,20-30.[inUkrainian].
8. Skyba, I. I. (2010). Ukraïnsko-uhorski mizhderzhavni vzaiemyny (1991-2008 rr.). Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia : Istoriiia. 24,67-75. [in Ukrainian].
9. Tkach, D. I. (2009). Ukraïnsko-uhorski vidnosyny novitnoi doby. Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy,15,78-89. [in Ukrainian].
10. Tkach, D. I. (2014). Suchasna Uhorshchyna v konteksti suspilnykh transformatsii. Kyiv, MAUP, 271. [inUkrainian].
11. Shliakhova, Ya. V. (2015). Uhorshchyna: vstup do YeS yak shliakh do stabilnosti (u konteksti rozvytku ukraïnsko-uhorskykh torhovelnykh vidnosyn). Biznes Inform,4,41-46. [in Ukrainian].
12. Z istoriyi Posolstva Ukrayini v Ugorshini. Posolstvo Ukrayini v Ugorshini. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/ua/embassy/history>